13 Οκτωβρίου 1904

Ο Παύλος Μελάς

Στα 1885, το ανεξάρτητο βασίλειο της Ελλάδας έφτανε ως τον Όλυμπο. Το ανεξάρτητο βασίλειο της Σερβίας σπαρασσόταν από τον εμφύλιο μεταξύ Καραγεώργη και Ομπρένοβιτς. Το ανεξάρτητο βασίλειο της Ρουμανίας είχε στραμμένη την προσοχή του στον Βορρά, όπου η τσαρική Ρωσία εποφθαλμιούσε εδάφη. Η υποτελής στους Τούρκους ηγεμονία της Βουλγαρίας απλωνόταν από τον Δούναβη ως τον Αίμο. Από τον Αίμο και κάτω, απλωνόταν η αυτοδιοικούμενη Ανατολική Ρωμυλία. Όλα τα άλλα εδάφη αποτελούσαν τουρκικές κτήσεις.

Το 1885, αν και υποτελής ηγεμονία, η Βουλγαρία αιφνιδίασε τους πάντες: Εισέβαλε και προσάρτησε την Ανατολική Ρωμυλία. Τα τετελεσμένα γεγονότα δεν επαρκούσαν. Το βλέμμα της Βουλγαρίας ήταν στραμμένο στο Αιγαίο. Από το 1890, βουλγαρικά κομιτάτα άρχισαν δράση με στόχο τον εκβουλγαρισμό της Μακεδονίας. Ταυτόχρονα, αναπτύχθηκε κίνηση με σκοπό την αυτονόμηση της Μακεδονίας και σύνθημα «Η Μακεδονία στους Μακεδόνες». Βουλγαρομακεδονικές οργανώσεις, όπου η πειθώ δεν επαρκούσε, χρησιμοποιούσαν τη βία. Οι Σέρβοι θυμήθηκαν τον Στέφανο Ντουσάν (τα δέκα χρόνια ανάμεσα στα 1345 και 1355 της αυτοκρατορίας Σερβίας και Ρωμανίας). Οι Έλληνες αργούσαν: Το 1894, ιδρύθηκε η Εθνική Εταιρεία που, από το 1896, έστελνε ανταρτικά σώματα να δράσουν στη Μακεδονία. Όλα είχαν κακό ή σχεδόν κακό τέλος από τους Τούρκους. Και η δράση των βουλγαρικών κομιτάτων εντεινόταν. Βοήθησε και ο άτυχος ελληνοτουρκικός πόλεμος του 1897...

Στα 1903, ο οίκος των Καραγεώργη στο βασίλειο της Σερβίας απαλλάχθηκε από τον οίκο των Ομπρένοβιτς με τη δολοφονία του βασιλιά Αλεξάνδρου. Η Σερβία στράφηκε στα βόρεια και διπλασίασε την έκτασή της ενοχλώντας την Αυστροουγγαρία. Τα εκεί γεγονότα οδηγούσαν μαθηματικά στο ξέσπασμα του Α' Παγκόσμιου πολέμου. Όμως, η Σερβία είχε βγει από το παιχνίδι της Μακεδονίας. Η Ελλάδα είχε τα δικά της προβλήματα. Η ήττα του 1897 άφησε το πεδίο ελεύθερο στους Βούλγαρους κομιτατζήδες.

Το καλοκαίρι του 1903 (20 Ιουλίου), μια εξέγερση ξέσπασε στην περιοχή. Οι Τούρκοι την έπνιξαν στο αίμα αλλά η μπάλα πήρε και ελληνικά χωριά. Το Κρούσοβο καταστράφηκε. Η Ελλάδα αφυπνίστηκε. Το μακεδονικό έγινε υπόθεση του κάθε Έλληνα. Από το 1904, ανταρτικά σώματα στέλνονταν στη Μακεδονία.

Το 1904, τα πρώτα ανταρτικά σώματα στάλθηκαν στη Μακεδονία. Ένα από αυτά ήταν του Έλληνα αξιωματικού Παύλου Μελά που πήρε το ψευδώνυμο Μίκης Ζέζας και με 35 άνδρες πήγε να αντιμετωπίσει τους κομιτατζήδες. Τον πρόδωσαν στους Τούρκους που τον πολιόρκησαν στη Στάτιστα (σήμερα, Παύλος Μελάς). Στις 13 Οκτωβρίου 1904, οι Έλληνες έκαναν έξοδο. Ο Μίκης Ζέζας ήταν μπροστά. Σκοτώθηκε. Ο θάνατός του συγκίνησε το πανελλήνιο κι έγινε αιτία να πυκνώσουν τα σώματα των εθελοντών, που έσπευσαν να καταταγούν. Αναγκαστικά, το επίσημο ελληνικό κράτος προσχώρησε αλλά ανεπίσημα, καθώς οι Έλληνες πρόξενοι έπαιζαν καθοδηγητικό ρόλο και βοηθούσαν στα κρυφά. Ως το 1906,η κατάσταση είχε ισορροπήσει στη Μακεδονία. Οι κομιτατζήδες απωθήθηκαν.

54 μ.Χ.: Πεθαίνει ο από το 41 μ.Χ. Ρωμαίος αυτοκράτορας Κλαύδιος Α’. Είχε γεννηθεί το 10 π.Χ. Τον δηλητηρίασε με τα μανιτάρια που του πρόσφερε η γυναίκα του αυτοκράτειρα Αγριππίνα, μητέρα του Νέρωνα, ο οποίος αργότερα τη δολοφόνησε.

1905: Στην Αγία Πετρούπολη της Ρωσίας ιδρύεται το πρώτο σοβιέτ των εργατών. Πρόεδρος θα εκλεγεί ο Λέων Τρότσκι.

1912: Στα πλαίσια του Α Βαλκανικού πολέμου, οι Σέρβοι κυριεύουν τα Σκόπια.

1923: Η Μεγάλη Εθνοσυνέλευση της Τουρκίας ανακηρύσσει πρωτεύουσα της χώρας την Άγκυρα.

1925: Γεννιέται η Βρετανίδα πολιτικός του Συντηρητικού Κόμματος, Μάργκαρετ Θάτσερ (Μάργκαρετ Χίλντα Ρόμπερτς). Το 1979 έγινε η πρώτη γυναίκα πρωθυπουργός της Βρετανίας και υπήρξε η μόνη πρόεδρος με τόσο μακρόχρονη θητεία κατά τη διάρκεια ολόκληρου του αιώνα. Έμεινε στην ηγεσία του κράτους μέχρι τον Νοέμβριο του 1990, οπότε και την απομάκρυνε το ίδιο της το κόμμα.

1943: Μετά τη συνθηκολόγησή της με τους συμμάχους, η Ιταλία κηρύσσει τον πόλεμο στη Γερμανία.

1977: Αεροπλάνο της εταιρίας Λουφτχάνσα που είχε ξεκινήσει από την ισπανική Μαγιόρκα καταλαμβάνεται από αεροπειρατές υποστηρικτές της ομάδας Μπάαντερ - Μάινχοφ. Μετά τον θάνατο του πιλότου, Γερμανοί κομάντος κατάφεραν να πάρουν το αεροπλάνο υπό τον έλεγχό τους στις 17 Οκτωβρίου.

2005: Ύποπτα συμπτώματα της γρίπης των πουλερικών παρουσιάζονται σε οικόσιτη γαλοπούλα, στις Οινούσσες, και προκαλούν πανικό. Είναι το πρώτο κρούσμα σε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τις επόμενες ημέρες, δείγμα και γαλοπούλα χάθηκαν.

2010: Παρουσία του προέδρου της δημοκρατίας, Σεμπαστιάν Πινιέρα, και με τις σειρήνες και τις καμπάνες των εκκλησιών να ηχούν, ξεκινά στη Χιλή η επιχείρηση απεγκλωβισμού 33 μεταλλωρύχων που βρίσκονται παγιδευμένοι από τις 5 Αυγούστου σε βάθος 622 μέτρων. Η επιχείρηση ολοκληρώθηκε την επομένη.

2016: Σε ηλικία 88 χρόνων, πεθαίνει ο βασιλιάς της Ταϋλάνδης, Μπουμιμπόλ Αντουλιαντέι, μακροβιότερος εστεμμένος του πλανήτη (από τον Μάιο του 1950, ενώ η Ελισάβετ της Αγγλίας ανέβηκε στον θρόνο τον Φεβρουάριο του 1952).

Η 13η Οκτωβρίου στον πολιτισμό

13 Οκτωβρίου 1884

Η καθιέρωση της ώ ρας Γκρήνουιτς

Το Γκρήνουιτς είναι ένα προάστιο του Λονδίνου, πάνω στον ποταμό Τάμεση. Ένα παλαιό αστεροσκοπείο βρισκόταν εκεί. Η θέση του έμελλε να λύσει προβλήματα προσανατολισμού στη ναυσιπλοΐα που, τον 19ο αιώνα, είχαν διογκωθεί. Μια διεθνής διάσκεψη οργανώθηκε στην Ουάσινγκτον. Αποφασίστηκε η Γη να διαιρεθεί σε μεσημβρινούς, ξεκινώντας την αρίθμηση από το «0». Ήταν 13 Οκτωβρίου 1884, όταν μεσημβρινός αριθμός 0 ορίστηκε η νοητή γραμμή που ξεκινά από τον Βόρειο Πόλο και καταλήγει στον Νότιο, περνώντας από το αστεροσκοπείο του Γκρήνουιτς. Στη δεκαετία του ’50, το αστεροσκοπείο μεταφέρθηκε στα ανατολικά του Σάσεξ άλλα η παλιά θέση του εξακολουθεί να ορίζει τον μεσημβρινό του γεωγραφικού μήκους 0. Και μια που το μήκος εκεί είναι 0, ορίστηκε να είναι 0 και η παγκόσμια ώρα, όταν εκεί ο δείχτης του ρολογιού δείχνει μεσημέρι. Καθιερώθηκε έτσι η ώρα Γκρήνουιτς ως βάση υπολογισμού της ώρας σε κάθε σημείο του πλανήτη. Κάθε 15 μοίρες ανατολικά του Γκρήνουιτς, προσθέτουμε μια ώρα. Κάθε 15 μοίρες δυτικά του, αφαιρούμε μία. Έτσι, όταν η ώρα Γκρήνουιτς είναι 12 ή 0, στην Ελλάδα, που βρίσκεται 30 μοίρες ανατολικά, έχουμε 2 (ξημερώματα ή μεσημέρι).

Στα 1925, αποφασίστηκε να αλλάξει το ξεκίνημα της μέρας και από το μεσημέρι, αφότου από την αρχαιότητα ξεκινούσε το μέτρημα των ωρών, να πάει στα μεσάνυχτα. Από τότε καθιερώθηκε να λέμε «π.μ.» (προ μεσημβρίας) και «μ.μ.» (μετά μεσημβρίαν).

1792: Εγκαινιάζεται από τον Γεώργιο Ουάσινγκτον, η επίσημη κατοικία του προέδρου των ΗΠΑ, ο Λευκός Οίκος.

1911: Στο Μπιαρίτζ της Γαλλίας, γεννιέται ο βιολοντσελίστας Αντρέ Ναβάρα.

1921: Γεννιέται στην Ιταλία ο τραγουδιστής και ηθοποιός Υβ Μοντάν (Ίβο Λίβι). Έγινε ένας από τους πιο δημοφιλείς τραγουδιστές της Γαλλίας κι έκανε αξιόλογες εμφανίσεις σε ταινίες όπως το «Μεροκάματο του τρόμου» και η «Ζαν ντε Φλορέτ».

1962: Οι κριτικοί χειροκροτούν στη Νέα Υόρκη την πρεμιέρα του θεατρικού έργου του Έντουαρτ Άλμπι «Ποιός φοβάται την Βιρτζίνια Γουλφ;». Το έργο παρουσιάστηκε και στην Ελλάδα σε κλασική παράσταση του θεάτρου Τέχνης σε διδασκαλία του Καρόλου Κουν.

1964: Μετά από 24ωρο ταξίδι, τρεις Σοβιετικοί κοσμοναύτες που επέβαιναν στο πρώτο πολυθέσιο διαστημόπλοιο του κόσμου, το Βοσχόντ, προσγειώνονται με ασφάλεια.

1995: Κερδίζει το Νόμπελ Ειρήνης, ο Τζόζεφ Ρότμπλαντ. Πυρηνικός φυσικός, αφιέρωσε τη ζωή του στην κατάργηση της βόμβας στης οποίας τη δημιουργία είχε ο ίδιος βοηθήσει. Την ίδια μέρα, η Γαλλία απορρίπτει εκκλήσεις για τερματισμό των πυρηνικών δοκιμών στον Νότιο Ειρηνικό.

1999: Σε κάποιο σημείο της Γης γεννιέται ένα μωρό που ανεβάζει τον πληθυσμό των ανθρώπων σε έξι δισεκατομμύρια. Ο γ.γ. του ΟΗΕ Κόφι Ανάν επιλέγει ένα νεογέννητο στο Σεράγεβο για να το γιορτάσει.

2005: Πάνω από εκατό τραυματίες είναι ο απολογισμός της προσπάθειας 75.000 κατοίκων της πόλης Μπέλεμ της Βραζιλίας να στριμωχτούν στο χωρητικότητας 45.000 θεατών στάδιο, όπου έκανε προπόνηση η εθνική ομάδα ποδοσφαίρου της χώρας. Η αστυνομία έκανε χρήση δακρυγόνων για να αποφευχθούν τα χειρότερα.

2005: Ο Βρετανός θεατρικός συγγραφέας, Χάρολντ Πίντερ, κερδίζει το βραβείο Νόμπελ για τη λογοτεχνία.

2005: Η Κίνα στέλνει στο διάστημα το «Σεντζού VI» με δυο αστροναύτες σε μια αποστολή διαρκείας πέντε ημερών, με περιφορές γύρω από τη Γη. Είναι η δεύτερη επανδρωμένη αποστολή της Κίνας στο διάστημα. Η πρώτη ήταν το 2003 με έναν αστροναύτη.

2013: Σε ηλικία 58 χρόνων, πεθαίνει ο Βρετανός βιολόγος Κιθ Κάμπελ, δημιουργός της κλωνοποιημένης προβατίνας Ντόλυ (1996 – 2003).

2016: Σε ηλικία 90 χρόνων, πεθαίνει ο σπουδαίος Ιταλός θεατρικός συγγραφέας (Νόμπελ λογοτεχνίας, 1997), σκηνοθέτης και ηθοποιός, Ντάριο Φο («Δεν πληρώνω, δεν πληρώνω», «Οι αρχάγγελοι δεν παίζουν φλίπερ», «Ο τυχαίος θάνατος ενός αναρχικού», «Ισαβέλλα, τρεις καραβέλες κι ένας παραμυθάς» που ανέβασε και το θέατρο Κουν κ.ά). Είχε γεννηθεί το 1926.

2016: Για πρώτη φορά στην ιστορία του θεσμού, το νόμπελ λογοτεχνίας απονέμεται σε τραγουδοποιό: Τον Αμερικανό Μπομπ Ντίλαν (Robert Allen Zimmerman, το πραγματικό του όνομα) «για τη δημιουργία νέων ποιητικών εκφράσεων στο πλαίσιο της σπουδαίας παράδοσης του αμερικανικού τραγουδιού», γεννημένο στις 24 Μαΐου του 1941.